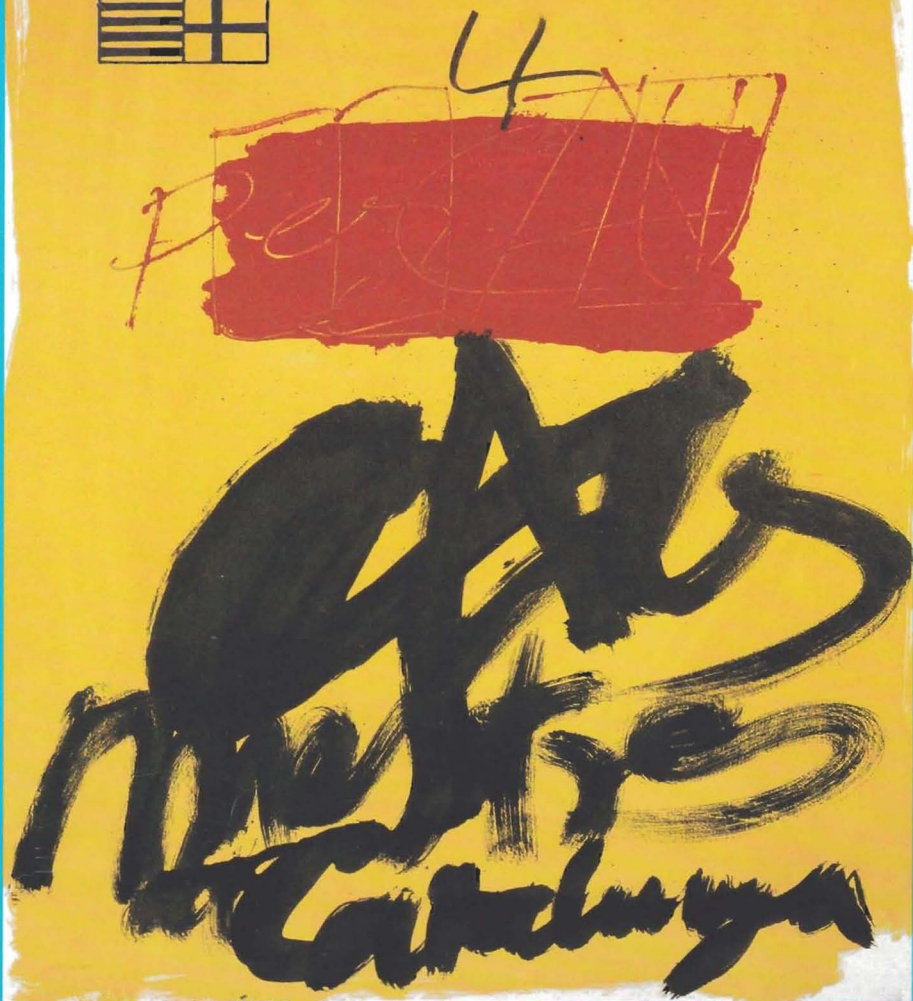

BUTLLETÍ

de l'associació cultural catalana als països nòrdics
"les quatre barres"

NÚM 38 ANY 1988

BUTLLETÍ
DE L'ASSOCIACIÓ CULTURAL CATALANA
ALS PAÏSOS NÒRDICS
LES QUATRE BARRES

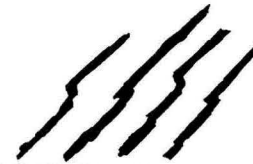
Publicació (Tidskrift) : ISSN 0349-6120
Editor (Utgivare) : Les Quatre Barres
Humlegårdsgatan 17 2tr ög
114 46 Stockholm
Suècia
Compte Corrent Postal : 970916-3
(Postgirokonton) Stockholm
Editor responsable : Ramon Cavaller
(Ansvarig utgivare)
Cap de redacció : Ramon Bohigas
(Redaktör)
Maqueta (Lay-out) : Jordi Bota
Impressió (Tryckning) : Trycksam AB, Gävle
Subscripció anual : Països Nòrdics, 45 corones
(4 números) altres països, 55 corones
Årsprenumeration : Norden, 45 kronor
(4 nummer) andra länder, 55 kronor
Quota socis de : 95 corones (Butlletí inclòs)
Les Quatre Barres quota familiar 125 corones
Medlemsavgift föreningen : 95 kronor (med Butlletí)
Les Quatre Barres : familj 125 kronor

oooo00oooo

SUMARI 2/1988 - Núm./nr 38, any XI (årgång 11)

10 anys de Les 4 Barres.....	3
Correu.....	6
Notícies.....	8
Kulturella Nyheter.....	11
Festa de Sant Jordi.....	16
Un artista nostre a Escandinàvia: Eduard Borja "EDU"..	19
Algunes consideracions sobre l'art i l'obra de Tàpies.	23
Quan tindrem un diccionari català-suec?.....	31
Retalls.....	33
Poesia.....	35

Portada: Gravats d'Antoni Tàpies.

10 anys de Les 4 Barres

*Reproduïm el discurs pronunciat per Ramon Bohigas en nom del
Consell Directiu, durant la celebració del X aniversari de
Les Quatre Barres el 23 d'abril propassat, Diada de Sant Jordi.*

Benvolguts consocis:

Entre els catalans que vivim lluny del nostre país sempre hi ha hagut un interès en agrupar-nos per fundar associacions nostres. Al món hi ha moltíssims centres catalans. N'hi ha a tots els països de l'Europa Occidental i d'Amèrica, al Japó, a Austràlia i fins i tot a Nova Caledònia.

Aquests centres sempre han estat agrupacions formades de manera espontània pels mateixos catalans. Mai s'han fomentat oficialment des de Catalunya, doncs els Països Catalans no han tingut Estat propi des de fa uns quants segles.

Creiem que això demostra que si bé tenim un esperit cosmopolita, també sentim una gran preocupació per conservar les nostres tradicions, llengua i cultura.

Alguns dels Casals catalans escampats pel món tenen més de cent anys d'existència. L'aniversari de Les Quatre Barres és força més modest, però no per això tenim menys motius d'estar-ne orgullosos.

Durant aquests deu anys la nostra associació ha fet una tasca cultural i d'esplai que creiem és molt digna. Hem organitzat cursos de català, conferències sobre Gaudí, sobre el misteri d'Elx, sobre la llengua catalana, els vikings, política internacional i psiquiatria; sobre tradicions nadalenques catalanes, la història de l'Alguer, la situació lingüística a Suïssa, hem participat a la Setmana Catalana de la Casa de Cultura el 1978 amb el títol "Katalansk Kultur Idag", etc., etc. Hem fet vàries sortides al bosc per a buscar bolets, hem organitzat dos concerts de música catalana amb el pianista Josep Ribera i una vetllada poètico-musical en homenatge a Espriu; hem fet sessions de vídeos catalans, hem organitzat una trobada amb l'associació grega i mai han fallat la diada de Sant Jordi ni la festa al camp. A més a més, hem publicat ininterrompudament el nostre Butlletí.

Tenint en compte que som una associació petita, creiem que el balanç és molt favorable. Des de la seva fundació, Les Quatre Barres ha tingut un augment continu de socis, i ja hem arribat a la xifra de dos-cents.

Al llarg d'aquests deu anys també hem vist amb satisfacció com ens acostàvem a un altre dels nostres objectius: que els suecs descobreixin l'existència de Catalunya. Aquest és un procés lent, però en els mitjans de difusió - a la premsa sobretot - s'està notant cada vegada més un augment en informació sobre qüestions catalanes.

Darrerament s'ha produït un avenç molt important en l'ensenyament del català: per primera vegada en la història de Suècia es fan cursos de la nostra llengua a nivell universitari. Es una iniciativa de Dan Nosell, professor dels cursos a Uppsala i soci de Les Quatre Barres.

Uns altres fets molt positius pel coneixement de Catalunya a Suècia són els contactes directes que han començat a establir-se entre institucions sueques i catalanes. Això ha portat a que es firmés un acord de col·laboració entre les universitats de Lund i Girona, i a la visita a Suècia del president de la Generalitat, Jordi Pujol i, en una altra ocasió, de l'alcalde de Barcelona, Pasqual Maragall.

Un altre fruit d'aquests contactes és una manifestació de cultura catalana que tindrà lloc a Estocolm i a altres ciutats de Suècia l'any vinent.

D'ençà de l'estiu hi ha també una agència de viatges que organitza recorreguts culturals per Catalunya.

Tot això contribueix que cada vegada siguin més els suecs que vagin descobrint l'existència dels Països Catalans. I l'esdeveniment que realment farà "grossa forrolla" seràn els Jocs Olímpics del 1992. Durant unes setmanes aquest acte centrarà l'atenció del món en Barcelona i és d'esperar que els mitjans informatius parlin del fet català.

Confiem que llavors s'acabi aquesta situació tan paradoxal: que tants suecs ignorin que a l'Estat Espanyol, que és el país més visitat per ells en pla de turisme, hi ha un grup de població de més de vuit milions d'habitants que tenen una cultura i idioma propi que és el català.

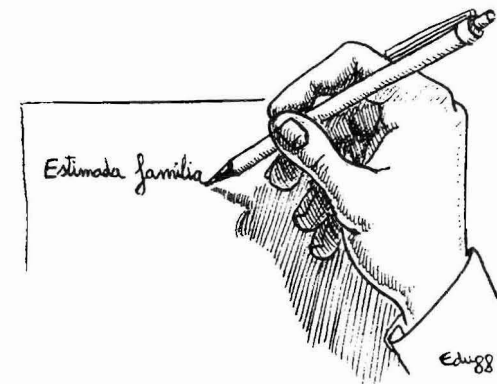
CORREU

Revistes i publicacions rebudes:

Euro notícies, núms. 1, 2
Notícies de la Generalitat, núms. 33, 34, 35
Mel i sucre de Sant Joan, Mallorca, núms. 91, 92, 93
Carta de España, núms. 369, 371, 373, 374, 377
El Correu, núms. 116, 117, 119
Cirit, núms. 25, 26, 27
El Manelic, Montevideo, núm. 8
Mallorca pagesa, núm. 25
Xipreret, L'Hospitalet, núms 93, 94, 95
España, 88, núms. 174, 175, 176, 177
Boletín Cultural, núms. 74, 75, 76, 77
Butlletí del Centre Català de Lausana, núm. 59
Som i Serem, Amsterdam, núm. 41
Convergència democràtica de Catalunya, núms. 31, 32
Centre Cultural Català de Perpinyà, núm. 31
Centre Català de Rosario, núms. 57, 58
Lluita, Barcelona, núms 125, 136
Centre català, Asuncion Paraguai, núm. 8
Catalonia today, Houston Texas, núms 9, 10
Portula, Marratxí Mallorca, núms. 67, 68
CES de la Caixa de Sabadell, núm. 40
La veu d'Unió, núms. 179, 180, 181
Casal dels Catalans de Califòrnia, núm.16, 17
L'Opinió, Premià de dalt, abril, febrer 88
Espais, núm. 6
Convergència 15, núm. 1
Mai no morirem, Angulema, núm. 127
Casal Català de Tolosa de Llenguadoc, núm. 162
Catalònia, culture, núm. 8
Cultura, núms. 11, 12
Flama de Toronto, any 6 núm. 1
Associació per a la dona efectiva, núm. 33
Calin, Paris, núm. 75
Euskadi information, Baiona, núm. 54
Notícia catalana, Madrid, núms. 15, 18 (en castellà)
Información Cultural, núm. 57
Lligam, Bèlgica, núm. 16
Migraciones, núm. 1
Invandrarkvinnan, mars 88
Orfeó Català, Barcelona núm. 104
L'Avui, diari
El País, setmanal
ABC, setmanal

Cartes i circulars.

Club Català, Córdoba, Argentina
Universitat de Barcelona
Statens Invandrarverk
El futur de Catalunya, PSC
Angel Carlos Torrens Rey, Barcelona
Ambaixada d'Espanya
General de Catalunya
Centre Català de Caracas
Kulturförvaltningen, Estocolm
Biblioteket, nyförvärv 1/88
Veu de l'exili català i republicà
Ministerio del Trabajo
Centre Cultural Català, Perpinyà
Casal de Catalunya de Guipúzcoa
Robert Segura d'Oslo ens envia unes fotos d'una exposició de llibre català organitzada a Deichmanske Bibliotek d'Oslo.
Ledosa, Suïssa
Casal català, Amsterdam
Dansa a Catalunya
Esbart Marboleny, Les Preses
Institut català de Serveis a la Joventut
ABF
Central del Llibre Català
Vídeo - Crònica Catalana, 6-7
Catalan Illustrators
Orfeó Lleidatà
Esbart Lleidatà de dansaires
Casa Nostra de Wallisellen, Suïssa
Centre Català de Lausana

NOTICIES

L'ANTOLOGIA "TIO KATALANSKA POETER" (Deu poetes catalans) recentment editada a Suècia, no sols mereix ésser destacada pel fet de tractar-se de la primera traducció al suec de literatura catalana en quasi 14 anys. Aquest llibre és també una interessantíssima selecció de poesia catalana moderna, bellament traduïda per Arne Lundgren i Lluís Solanes, els autors del recull.

Per aquest motiu ens va complaure molt que Kulturhuset (Casa de la Cultura) d'Estocolm descobrís la importància i el valor d'aquesta edició i li dediqués una vetllada poètica el 23 de febrer. A l'acte hi van col·laborar poetes catalans, i dos noms de pes a Suècia pel que fa a coneixements sobre la literatura catalana: Kjell A Johansson, articulista cultural del diari Dagens Nyheter, i Lasse Söderberg, poeta i traductor de poesia catalana.

Lasse Söderberg inicià la vetllada presentant l'antologia i els dos poetes catalans convidats, Pere Gimferrer i Jordi Sarsanedes. Aquests van llegir poesies seves en català, que Lasse Söderberg després digué en versió sueca.

Kjell A Johansson va fer una exposició de la poesia catalana moderna, especialment dels autors més destacats, Salvador Espriu i J.V. Foix, ambdós traspassats fa poc temps, i que ell mateix coneixia personalment i havia entrevistat.

Entre les lectures de poesies el guitarrista Börje Sandquist va tocar peces de Tàrrega, Sors, Llovet i compositors suecs.

La vetllada poètica va ésser un èxit i solament hem de lamentar que Arne Lundgren i Lluís Solanes no poguessin assistir-hi. Es mereixien els elogis del públic per la feina que han fet. Però sens dubte es van estalviar també preguntes d'estranyesa de perquè a la introducció de l'antologia es dona a entendre una cosa tan falsa com que a tots els Països Catalans sempre hi ha hagut població de parla castellana. Això, i algunes falles de traducció - un mal que sembla inevitable en qualsevol tasca de traducció - ens fan suposar que Lluís Solanes, no va participar en el repàs final de l'obra abans de portar-se a la impremta./R. BOHIGAS

*

EL CLUB CATALÀ DE NORUEGA va organitzar a primers d'any una exposició de llibres catalans a la Biblioteca Popular d'Oslo. Robert Segura, president del Club, ens comunica al mateix temps que el llibre suec "Tio Katalanska Poeter" també es ven a Noruega, almenys a la llibreria Nordli, una de les més importants d'Oslo, on l'han tingut exposat en els aparadors en un lloc preferent.

R.BOHIGAS.

*

EL 27 DE MAIG els nostres socis Ramon i Nina Bohigas van tenir l'alegria del naixement del seu fill IVAR. La nostra associació es veu així augmentada amb un nou soci.

ENHORABONA

*

ASSEMBLEA ANUAL 1988. El dia 10 d'abril proppassat se celebrà l'assemblea anual. Les votacions donaren com a resultat el següent Consell Directiu:

President	Maria Rosa Faure de Domènech
Vice-president	Carme Dahlin
Secretari	Ramon Cavaller
Vice-secretari	Rosa Puerto
Caixer	Joan Carles Cebrian
Vice-caixer	Francesca P Jönsson
Cap de Serveis	Joan Casanoves
Vice cap de serveis	Bodil Ceballos
Vocals	Mercé de les Heras
	Carles Gisbert
	Ramon Bohigas
	Joaquim Masoliver
	Jaume Vall
	Francesc Cabrera
Interventors	Francesc Taltavull
	Jordi Marimón

KULTURELLA NYHETER

Allmänt

ATT DIKTSAMLINGEN "TIO KATALANSKA POETER" utgiven i december i fjol förtjänar en betydande uppmärksamhet beror inte bara på att det är den första översättningen till svenska av katalansk litteratur på nästan fjorton år. Boken utgör också ett utomordentligt intressant urval av modern katalansk poesi, översatt med stor kunskap av Arne Lundgren och Lluís Solanes, samlingsens upphovsmän.

Av det skälet var det glädjande att Kulturhuset i Stockholm beaktade utgåvans betydelse och värde genom att arrangera en Katalansk lyrikkväll den 23 februari. I programmet medverkade katalanska poeter och två tunga namn i Sverige vad det gäller kunskap om katalansk litteratur, Kjell A Johansson, kulturskribent på Dagens Nyheter, och Lasse Söderberg, poet och översättare av katalansk poesi.

Kvällen inleddes av Lasse Söderberg, som berättade om diktsamlingen och om de två gästande katalanska poeterna, Pere Gimferrer och Jordi Sarsanedas. Dessa läste upp egna dikter på katalanska, som Lasse Söderberg efteråt framförde på svenska.

Kjell A Johansson berättade om modern katalansk poesi, och särskilt om de mest framträdande namnen, Salvador Espriu och J.V. Foix, båda avlidna för bara något år sedan, och som han själv träffat och intervjuat.

Mellan diktuppläsningarna spelade gitarristen Börje

Sandquist musikstycken av Tàrrega, Sor, Llovet och svenska tonsättare.

Lyrikkvällen blev en succé, och man kan bara beklaga att Arne Lundgren och Lluís Solanes själva inte kunde närvara. De förtjänade att ha fått publikens beröm för sitt arbete. Men de slapp säkert också undrande frågor om varför man i bokens inledning antyder att det i de Katalanska Länderna alltid har funnits en spansktalande befolkning, vilket är felaktigt. Här, liksom p.g.a några få misstag i översättningen - något som verkar vara oundvikligt i alla översättningsarbeten - anar man att Lluís Solanes, som är katalan och nu bor i Barcelona, inte deltog i korrekturläsningen.

*

PROVENSALSKAN, även kallad occitanskan, hade sin glanstid under medeltiden. Det var i Provence i Sydfrankrike som trubadurdiktningen föddes och utövade stort inflytande på den europeiska diktkonsten på 1100- och 1200-talen. Sedan upplevde språket en tillbakagång. Det var dock ingen naturlig sådan, utan en medveten bannlysning av språket iscensatt av den franske kungen, Occitaniens nya herre.

Numera är occitanskan nästan utdöd i Sydfrankrike, men språket lever fortfarande kvar i Aran-dalen (Vall d'Aran), ett litet område i Katalonien. Dalens ursprungliga befolkning talar ännu aranesiska, en dialekt av occitanskan.

Aran-dalen är bara 620 km² stor. Geografiskt tillhör den Occitanien eftersom den befinner sig på atlantsidan av Pyrenéerna. År 1175 kom området dock under beskydd av den katalansk-aragonesiska kronan och hade en viss självständighet fram till 1854, då Conselh Generau, det lokala styrande rådet, avskaffades av de spanska

myndigheterna. Undervisningsspråket blev då spanska och, precis som skett med katalanskan i Katalonien hund-
ra årtidigare, bannlystes aranesiskan ur det offentliga
livet. Faktumet att dalen fram till 1950-talet var iso-
lerad från övriga Spanien av de under halva året snö-
täckta bergen, bidrog dock till att språket och tradi-
tionerna kunde överleva trots områdets litenhet.

Sedan Katalonien fått en begränsad autonomi 1978 har
de katalanska myndigheterna satsat på att återställa
Arandalens språk och självstyre. Man har framställt
skolböcker, och aranesiskan undervisas nu i skolorna.
För att bevara enheten med occitanskan, följer man de
skrivregler som utarbetats av Institutet för Occitanska
Studier. Numera planerar man också att bilda ett insti-
tut för aranesiska studier för att utveckla språket.
Trots invandringen från Katalonien och övriga Spanien,
kan 80% av dalens 5.800 invånare aranesiska och 58%
använder språket hela tiden.

*

Böcker

DE HISTORISKA BYGGNADERNA I KATALONIEN har nu fått sin
guide. Boken heter "Això és Catalunya" (Detta är Kata-
lonien), och än så länge finns den bara på katalanska.
Utgivaren, bokförlaget Plaza & Janés förbereder dock

även utgåvor på spanska, engelska och franska. Drygt hälften av Kataloniens 942 kommuner finns upptagna i guiden, och betydelsen av dess byggnader eller museer anges med olika antal stjärnor. Alla bilder i boken är nya och togs speciellt för detta ändamål under 1986. Man har avsiktligt undvikit gamla arkivbilder eftersom många byggnader har blivit restaurerade sedan Katalonien återfick sin autonomi 1979.

Guiden är rikligt illustrerad och har ett hanterbart format. "Això és Catalunya" kostar 2.300 pts (ca. 115 svenska kronor).

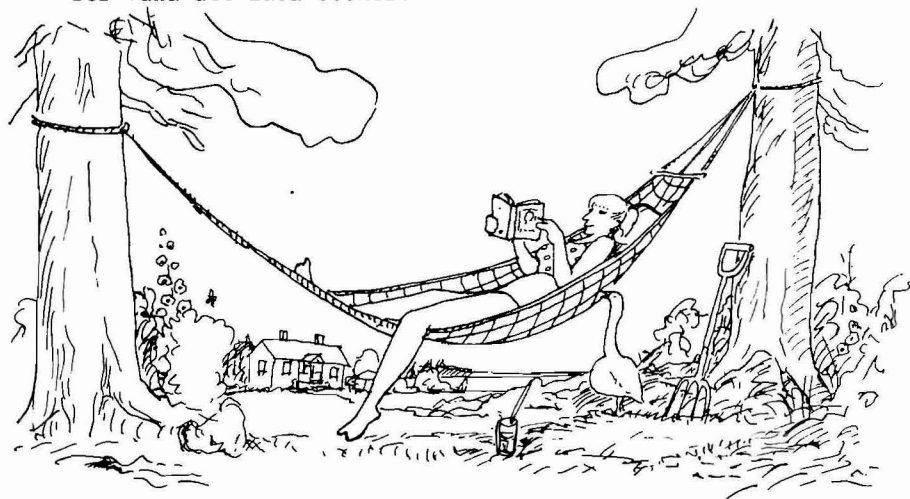
ORD SOM HAR MED EROTIKEN att göra brukar man inte hitta i de flesta lexikon. Av den anledningen har författaren Jordi Pi utarbetat en ordbok i detta ämne. Det första bandet kom ut nyligen och upptar det erotiska språk som användes av katalanska författare före 1700-talet. I ordboken följs varje ord av några textrader där ordet i fråga har använts och anges varifrån texten kommer. Boken heter "Bocavulvari eròtic de la llengua catalana" (ordet "bocavulvari" - eg. vocabulari - har författaren förstås hittat på själv), och utgivare är bokförlaget El Llamp.

Författaren Jordi Pi fortsätter nu att förbereda ytterligare band som skall ta upp det erotiska språket använt i den katalanska litteraturen under 1700-, 1800- och 1900-talen.

*

50.000 RESENÄRER strömmar dagligen genom Barcelonas stora järnvägsstation Estació de Sants. Det är en utmärkt plats för att möta en stor publik, och detta har utnyttjats i flera år av de katalanska bokförläggarna för att sprida katalansk litteratur. Nu är det sjätte

året i rad som man anordnar en s k Katalansk Bokvecka i järnvägsstationens stora foajé. Publikintresset och försäljningen har ökat stadigt genom åren, och årets bokvecka, som startade den 25 februari, sträckte sig över tio dagar. På en yta av 2.000 kvm ställdes ut 80.000 böcker på katalanska. La Generalitat, den katalanska regeringsinstitutionen, är medarrangör, tillsammans med utgivarförbundet, bokhandlarnas förening, spanska järnvägsbolaget och andra organisationer. Syftet är bl a att öka bokintresset bland folk som inte har för vana att läsa böcker.

Det finns inga siffror på procenttalet bokläsare i de Katalanska Länderna. Men siffrorna för hela spanska staten visar att bara 36% av befolkningen läser böcker. Det kan jämföras med 48% för Italien, 55% för Storbritannien och 70% för Holland och Västtyskland. De låga siffrorna torde dock knappast vara överraskande med tanke på att Spanien, enligt de statsanställdas allmänna kassa, bara för några år sedan var det land i EG som hade lägst antal lärare per 1000 invånare under 25 år. Å andra sidan hade landet störst procent militärer.

R. BOHIGAS

FESTA DE SANT JORDI

FESTA DE SANT JORDI 1988 I CELEBRACIÓ DEL X ANIVERSARI DE LES QUATRE BARRES. El calendari d'enguany ens va permetre celebrar la nostra festa anual el mateix dia 23 d'abril, dia del patró de Catalunya.

Aquesta vegada la celebració va ésser-ho "més que mai", degut a que Les Quatre Barres commemorava els deu anys de la seva fundació, fet que també va quedar reflexat en la concurrència de socis, que va desbordar tots els pronòstics i arribà a més de cent persones. El comitè organitzador, format per Marisa Hulthén, Maria Carme Dahlin, Maria Rosa Domènech i Carles Gisbert havia reservat totes les sales del restaurant Eleonora d'Estocolm.

La pubilla Susanna Johnson, 8 anys.

Vam començar amb un brindis amb cava Cordó Negre, oferit gràcies a la intervenció del nostre cap de serveis, Joan Casanoves i l'empresa Freixenet. Mentre degustàvem el cava, la presidenta Maria Rosa Domènech ens va explicar els començaments de la nostra associació i les iniciatives preses per consolidar-la.

En nom del Consell directiu, Ramon Bohigas va resumir les activitats portades a terme durant el nostre primer decenni.

Tot seguit, com és tradicional, s'obsequià les senyores amb la rosa de Sant Jordi i es posà a la solapa dels senyors una petita senyera.

Després vàrem passar al menjador on es va servir un excelent sopar, compost de mousse de perdiu amb pèsols tendres, amanida, filet Carlemany i copa de mousse de xocolata, tot regat amb vi René Barbier.

A l'hora del cafè, el titellaire valencià Eduard Borja,

El titellaire en acció.

Tres membres del consell directiu: Carles Gisbert, Maria Rosa de Domènech i Joan Casanoves.

becat per treballar a Suècia amb la companyia Marionetteatern, ens delectà amb tres representacions d'una originalitat increïble.

La festa es va acabar amb ball als compassos de la música interpretada per Jimmy Alcayna i conjunt musical, que realment van aconseguir que els nostres socis s'aixequessin de les cadires i es possessin en moviment.

El ball es va allargar fins ben tard i només va ésser interromput per una rifa en la que se sortejaren, entre altres coses, unes litografies amablement oferides per la nostra sòcia Maria Carme Dahlin.

Per clausurar la festa com cal, ens acomiadarem amb el cant dels Segadors. / MARIBEL MACIA. Foto: Francesc Cabrera.

UN ARTISTA NOSTRE A ESCANDINAVIA: EDUARD BORJA ("EDU")

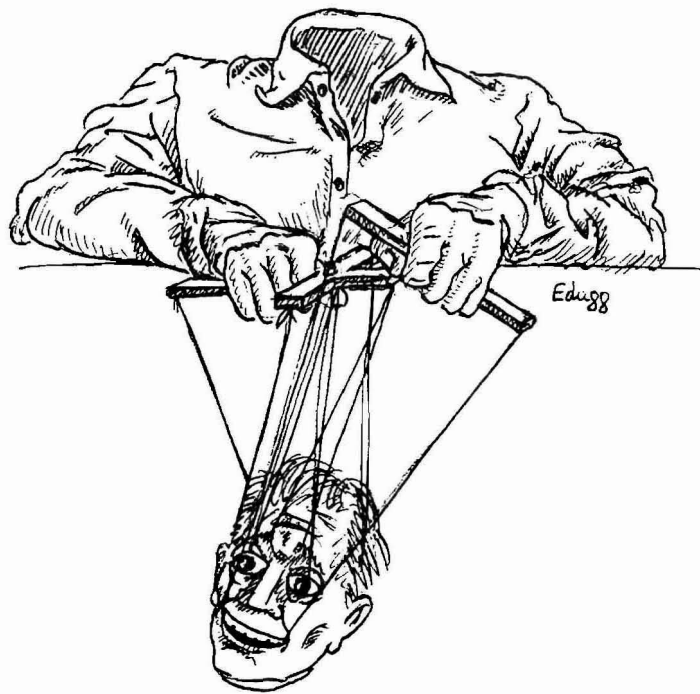

Foto: F. Cabrera

Sóc un d'aquells joves de Benimaclet (Califat independent en els nostres cors malgrat l'anexió imperialista com a barri per part de la ciutat de València) que ha estat clavat durant els seus 29 anys en tots els col·lectius veïnals juvenils i culturals que han lluitat per l'animació cultural, popular i lúdico-festiva del petit poble tot oposant-me a l'alienació i la despersonalització que el ràpid creixement immigratori com a barri dormitori de la gran València ens ha dut en els darrers trenta anys.

Per més senyes, vaig estudiar per a mestre a l'escola Normal de València, on vaig descobrir ben prompte el meu rebuig cap a un sistema educatiu passat de moda al qual només se li posaven parracs per rentar-li la cara un poc.

Però la meua forma de viure és ésser un titiller, tite-llaire, marionetista o com us vinga de gana dir-li. El cas és que sóc un d'aquells actors que mouen ninots pels escenaris. La primera vegada que vaig veure un titella actuar vaig quedar bocabadat en veure com un tros de drap i cartró podia reproduir les nostres contradiccions i fer creure que era viu i capaç de moure's i parlar com qualsevol persona. Hi ha qui diu que això és per xiquets i fins i tot qui assegura que el titiller és un actor molt dolent que s'amaga darrere el ninot per no donar la cara. Això són ximpleries!, no us enganyeu! Els titelles són una forma de teatre ben vàlida també pels adults i el titiller ha de ser actor si vol ser un bon professional. Cal dignificar la professió, tan banalitzada des de sempre, és clar, però també cal

torcar-li la cara llevant-li del cap a la gent aquella concepció dels titillers com a gent de dubtosa reputació i pitjor viure, rodamons malfeiners i amics del vici, qualificatius que encara ens atorga el subconscient popular a casa nostra.

El cas és que en estudiar al col·legi dels escolapis de València vaig començar a sentir una atracció especial per pujar als escenaris tot fent riure la gent als festivals de fi de curs. El meu interès pel món de la fàrindula em feu integrar-me a un grup afeccionat al teatre que es plantejava també la recuperació de la nostra llengua. Em preocupava parlar i escriure com cal la nostra llengua, per això vaig titular-me en aquella època a l'I.C.E. de la Universitat valenciana als cursos de lingüística valenciana mentre duia endavant inquietuts teatrals i estudiava per mestre.

Aquesta barreja entre pedagogia i teatre em duqué al teatre infantil, on vaig descobrir les possibilitats dramàtiques dels objectes inanimats que cobren vida en manipular-los: els titelles. Després de passar per tres grups afeccionats més entre els quals no podia faltar l'inevitable quadre teatral d'una comissió de falla, era doncs precis el meu aterratge professional que va tenir lloc l'any 83 al grup L'Entaulat, que esdevenia una de les més ambiciosos companyies del País Valencià.

Després de quatre anys, cinc espectacles exitosos i més de 300 representacions de l'espectacle de marionetes sobre el nostre clàssic "Tirant lo Blanc" en marionetes (espectacle programat durant les tres darreres temporades consecutivament als teatres de la Diputació de València), un fet excepcional capgira el meu destí: En Michael Meschke, director del Marionetteatern de

Stockholm i un dels marionetistes de més prestigi a Europa, em coneix a un curs que imparteix a la Vila-Real (La Plana, País Valencià) i m'ofereix de venir amb ell durant un any, tot plegat amb el company aragonès Toi Benedicto, per integrar-nos al seu teatre i muntar una adaptació per marionetes de "Don Quixot". El projecte, realment fascinant per un jove amb tantes ganes d'aprendre i de viure experiències en aquesta professió, li resultà interessant al Ministeri espanyol D'Afers Externers, La Generalitat Valenciana, Diputació Provincial i Ajuntament de València, institucions que es comprometeren a col.laborar econòmicament amb el Marionetteatern en la meua estada aci (malgrat les seues cartes de compromís, la Diputació de València diu ara que ni un "duro" i Conselleria i Ajuntament encara no han contestat ni res ni quant).

A hores d'ara hem posat en marxa el nou local amb museu i teatre a Brunnsgratan 6 i representem l'espectacle infantil Benjamins Nya Hus mentre construïm els títols i assagem el nou Don Quixot.

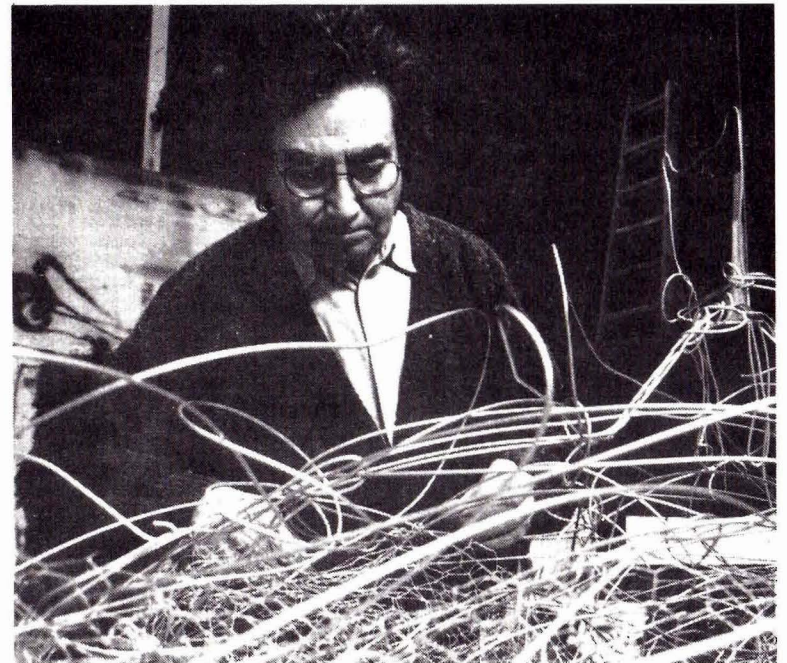
Per si de cas això no fos prou per fer-me fruir de la meua estada a Suècia, durant el mes de maig hi reposarem l'antic èxit del Marionetteatern, l'obra d'Alfred Jarry "Ubu Rei" per dur-la durant vint dies al festival internacional de marionetes que, amb motiu del XV Congrés Mundial de la Unió Internacional de la Marioneta (U.N.I.M.A.) hom celebrarà al Japó l'estiu vinent.

Eixir-se'n de la pròpia terra i deixar allà dona, família i amics no és gens de patir si hom està fent allò que li agrada.

Colpit per la increïble blancor de la neu, pessics de cotó capritxosament penjats dels arbres i les teulades, i sobtat per la salvatge bellesa d'aquestes dones de cabells daurats i ulls perillosament blaus, hi visc envoltat de ninots capaços de fer creure que són vius.

ALGUNES CONSIDERACIONS SOBRE L'ART I L'OBRA DE TÀPIES

Ara que estem, com aquell que diu, a dues passes de l'any 2000, semblava que l'art abstracte (o no figuratiu o informal, com us agradi més) ja estava més o menys acceptat per tothom. Si no per altres raons, per que ja porta més de mig segle entre nosaltres. Però no és pas així. No fa molt als diaris barcelonins es debatia una vegada més la pintura de Tàpies arrel de les obres per reformar l'edifici de la fundació que portarà el seu nom. Poc després ha esclatat l'olímpica polèmica sobre els dibuixos de la mascota d'en Mariscal, acusada o defensada, pels corresponents bàndols, de ser "moderna".

Quan es parla de l'art dit "modern" l'opinió clau és, al meu parer, la del que diu "Això jo no ho entenc". Un grup de persones es creuen privilegiades perquè entenen l'art abstracte, un altre grup (més trist i apenat) se sent humiliat per no entendre'l. Això fa inflar el grup dels entesos: "Si ho entenc, llavors seré un privilegiat". Hi ha uns quants mecanismes psicològics que estan disposats a ajudar aquest grup a creure que l'entén i d'aquesta forma entrar al paradís dels escolllits.

Vol dir això que l'art no s'ha d'entendre?

En realitat ningú no sap què és l'art. No hi ha una definició satisfactòria, encara que tots ens pensem que sabem el que és. La paraula "art" es fa servir per classificar una gran varietat d'objectes: l'obra que fan determinades persones, les obres que tenen una finalitat o una calitat específica o l'obra que té una forma especial. Per una persona l'art és una cosa ben feta, bonica; per una altra ha de tenir un "contingut" humà, un missatge.

Ningú no sap, en realitat, com definir l'art d'una forma conseqüent. Fa temps vaig fer un experiment per mirar de comprendre quina era la definició d'art que fèiem servir a la nostra vida quotidiana. Vaig projectar una col·lecció de diapositives amb imatges d'objectes molt diversos i vaig demanar a unes quantes persones que em diguessin si el que veien era una obra d'art o no. La conversació i els dubtes reflectien nivells molt interessants del "món interior". Per saber si una obra es pot classificar com "art" hi ha gent que vol conèixer el material (el marbre té més possibilitats de ser considerat art que el plàstic), la data (quan més prop del món grec y romà millor), el tema (és més art un

antoni tàpies
"COBERT DE ROIG"
eau-forte originale 76 cm x 76 cm

quadre amb una dona nua estirada sobre l'herba que un paracaigudista assegut a la tassa del wàter), l'utilitat (quan menys útil més art), si és original o còpia, etc.

Una obra d'art no la mirem amb l'intel·lecte (eina de l'enteniment) sino amb tota la nostra persona (que desconexem) en gran part. Per això no es tracta d'entendre-la. Com, per altre banda, tampoc entenem un arbre, que és igual d'abstracte i d'arbitrari que un quadre de Tàpies. El que fem amb l'arbre és "reconèixer-lo", però no entendre'l. No és un joc de paraules: la gent que ha vist moltes obres d'art disfruta també amb aquest "reconeixement" d'alguns elements. Seguint amb els arbres: per poder dir (sentir o pensar) que m'agrada més un bedoll que un roure no he d'entendre res. La decisió la prenc per raons desconegudes per a mi. Noves experiències estètiques, botàniques, ecològiques o químiques em podrien fer canviar de gust, com també m'ho podria fer una alteració del meu estat d'ànim.

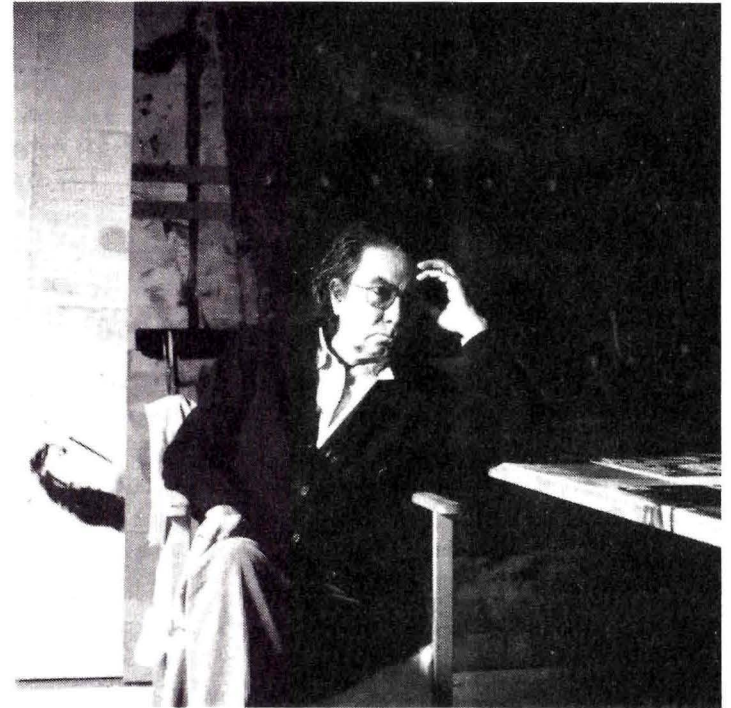
Per què tenim obres d'art, doncs?

El ser humà té moltes necessitats que ha de satisfer per sobreviure. Necessitem aliments, determinades temperatures, etc. Necessitem igualment: afecte, contactes socials i, entre altres moltes més coses, estímuls visuals. S'han fet experiments que demostren que si no tenim estímuls visuals exteriors el nostre cervell els crea mitjantçant al·lucinacions.

Les obres d'art satisfan algunes d'aquestes necessitats. Cada obra en satisfà un nombre determinat, no necessàriament igual, al menys en dues fases: a) la producció (l'artista té necessitats lúdiques, racionals o psicològiques) i b) el consum (l'espectador té aquestes i altres necessitats). Una pintura ens pot fer veure objectes o relacions entre objectes que abans no havíem observat, com per exemple, els Afusselaments de Goya. Aquest quadre té un contingut humà i polític, però també estètic (l'estètica de les figures, de la composició i dels colors, de l'estructura de la superfície, etc.) Té milers de qualitats. Unes ens afecten encara que no ens adonem. Altres són més exigents: un metge podrà veure que una de les figures del quadre pateix d'una malaltia, un adroguer observarà la qualitat tècnica dels colors. Uns quadres tenen potser valors polítics, però no ens interessen estèticament. Altres quadres es mouen únicament en un nivell estètic, altres són tan sols rastre, traç de la feina del pintor, no una obra definitiva, sinó el resultat d'un experiment.

No totes les obres d'art tenen els mateixos objectius, encara que facin servir el mateix mitjà físic. Els pintors fan servir aquests medis físics i amb el seu treball no fan una obra que s'adapti a una definició acadèmica de l'art sinó que el que fan és precisament crear

l'art, donar-li nous límits. Mai no podrem definir que és l'art perquè tot l'art no existeix encara, cada vegada s'en fa un de nou, cada vegada que es fa un quadre es redefineix l'art.

Vol dir això que tot el que fa l'home és art?

D'una manera o altra hi ha molt de comú, en moltes de les activitats humanes relacionades amb la creativitat. Els artesans que treballen la fusta, la terra o la farina no es diferencien massa de l'activitat d'un pintor. El pintor pot, com l'artesà, fer la seva feina d'una forma mecànica, amb poca participació de la seva personalitat. Normalment, per raons econòmiques, els artesans no tenen temps per dedicar-se a la seva obra, i han de treballar mecànicament, mentres que amb els

pintors passa més sovint el contrari. L'obra feta mecànicament és massa superficial perquè ens atregui. És possible que aquest mecanisme resti també força a les obres "bones". Una obra que es veu massa sovint, s'esblaima, i per això també les obres d'art estan exposades als efectes de la moda. El Guernika d'en Picasso ha estat tan reproduït que ha perdut nervi.

Però no és suficient que l'artista es doni a si mateix quan fa la seva obra. L'espectador reconeix i accepta solament obres que facin servir un llenguatge que ell ja coneixi, o que no sigui massa estrany: normalment una pintura xinesa no ens diu res, i passa el mateix si es tracta d'una obra massa inacostumada. Els artistes, que inventen formes noves, poc a poc, ens ensenyen a apreciar les novetats, colors inèdits, combinacions de colors i matèries noves. Avui en dia les obres de Tàpies per a molta gent a Catalunya són més familiars que els quadres de Rubens. No és que es tracti de gent amb una sensibilitat especial, simplement és gent que ha vist i ha mirat més sovint els quadres d'ell que els del pintor flamenc.

L'obra d'art estimula la sensibilitat estètica de tothom, però amb una condició: han de ser espectadors, s'han de prendre la molèstia de mirar un nombre determinat de quadres. No hi ha atalls. Això val per l'art com val per el futbol i per tot. Em sembla que era Leonardo da Vinci qui va dir que es passava llargues estones mirant els núvols al cel i el rovell de les portes de ferro. L'art exigeix curiositat i capacitat de contemplació. Res més. El coneixement, després, el fa més delitós.

El valor d'una obra d'art

És natural que moltes persones, quan llegeixen que un quadre de Miró s'ha venut per vint milions, pensin que es tracta d'una obra que conté un missatge de molt valor, transcendental, que ells no podran mai comprendre. Aquest mecanisme psicològic, anomenat "efecte halo" és el mateix que ens fa creure que un home blanc amb corbata és més intel·ligent que un negre mal vestit. La publicitat se n'aprofita tant com pot d'això. La veritat és que el valor de les obres d'art segueix les lleis econòmiques, i sobretot la llei de l'oferta i la demanda. El valor "artístic" segueix altres lleis (lleis estètiques i altres), que, en principi no tenen res a veure amb l'economia, encara que no s'escapin a la seva influència.

Una obra d'art no és en si ni bona ni dolenta, ni millor o pitjor que una altra, puix que les coses en si mateixes no tenen cap valor. El valor el posem nosaltres. No podem dir que una obra d'art sigui "bona" o "millor" sinó que "a mi m'agrada més o menys". El nostre gust està manipulats per interessos econòmics, polítics, etc., i, quan molta gent (amb diners) pensa que un quadre és bo el seu preu puja, i en cas contrari baixa. La gent que té diners els vol invertir perquè no perdin el seu valor el dia de demà. I pensen (amb raó, no?) que un quadre pintat a l'oli i firmat per Miró sempre valdrà més diners que un billet de banc amb la imatge d'un rei imprès en milions d'exemplars i amb la firma d'un tecnòcrata que ningú no coneix. I com que són molts els que creuen el mateix doncs Miró puja de valor. D'ença del Renaixement, amb el capitalisme, les obres d'art són una forma més d'inversió, sens dubte més divertida que els lingots d'or o de plata. Els agradi o no als pintors, ells sempre han viscut de la gent que té diners, perquè els ingressos dels treballadors a dures penes han estat suficients per les primeres necessitats.

Antoni Tàpies

Dels grans pintors espanyols d'aquest segle solament continua actiu Tàpies, qui, molt sovint ha estat identificat com un pintor essencialment català, tant en la seva pintura com en la seva actitud ideològica personal.

Antoni Tàpies va néixer l'any 1923. Els seus principis varen ser dintre de l'art figuratiu. Tàpies ha estat sempre un excel·lent dibuixant i, a més a més, un hàbil retratista.

Després de la Segona Guerra Mundial va estar molt influït pel surrealisme i es va posar en contacte amb l'avanguardia europea, quan dintre d'Espanya la dictadura es tancava a tota influència exterior. Als anys 50 la pintura de Tàpies evolucionà vers un expressionisme abstracte: desapareix dels seus quadres la referència al món "real" (fins i tot les formes "distorsionades" del surrealisme) i cerca l'expressió espontània (sense planificació) a través de masses de color. L'espectador que contempla aquests quadres no "reconeix" objectes del món exterior. Per aproximar-s'hi l'ha de mirar amb la mateixa atenció i disposició que es posa al escoltar una obra musical. Tàpies treballa amb materials molt senzills i objectes oblidats, com pols, terra, suro, fusta, paper, etc.

La persona que s'ha habituat a contemplar les taques produïdes en una roca per l'humitat, les tonalitats grises d'un cel plumbós o la simfonia de colors d'una teulada no tindrà cap dificultat en quedar-se un moment davant d'una tela de Tàpies. Són obres molt simples. Si obra una miqueta els sentits i deixa de pensar "això no ho entenc", li acabarà agradant.

La simplicitat d'una tela de Tàpies és, però, només aparent. Es una simplicitat per l'espectador. Darrera cada quadre hi ha una llarga experimentació, una recerca, estètica i tècnica, ja que ha treballat moltes vegades amb materials desconeguts dintre de la pintura. Si nosaltres intentem imitar el que ell fa desseguida veurem que és impossible. Com sempre, el més difícil és que una cosa cosa sembli senzilla, simple, fàcil de fer.

JOAQUIM MASOLIVER

QUAN TINDREM UN DICCIONARI CATALA-SUEC?

Fa uns dies vaig acabar la traducció de la novel·la sueca "Var inte så barnslig", en català "Au, no siguis criatura" d'Anna-Greta Winberg. Va ésser un encàrrec d'Edicions de la Magrana. Ells sabien que sóc bilingüe, nascut a Suècia i que a l'escola he tingut el català com a assignatura d'idioma matern. Encara, en el segon any de batxillerat (gymnasium en suec) en tinc una hora per setmana, i així fins que comenci a la universitat.

La meua primera traducció va ser una narració curta de Hjalmar Söderberg en el butlletí de Les Quatre Barres. A les classes de català ja havíem experimentat traduint escriptors suecs i catalans d'un idioma a l'altre i havia quedat clar que l'art de traduir és molt difícil i que les dificultats varien segons l'autor.

En el cas d'Anna-Greta Winberg, que ja havia estat publicada per La Magrana, el llenguatge era el d'una noia de setze anys, relativament senzill i col·loquial, però ple d'expressions "slang" típiques de la ciutat d'Estocolm. Comprendreu la dificultat que això suposava.

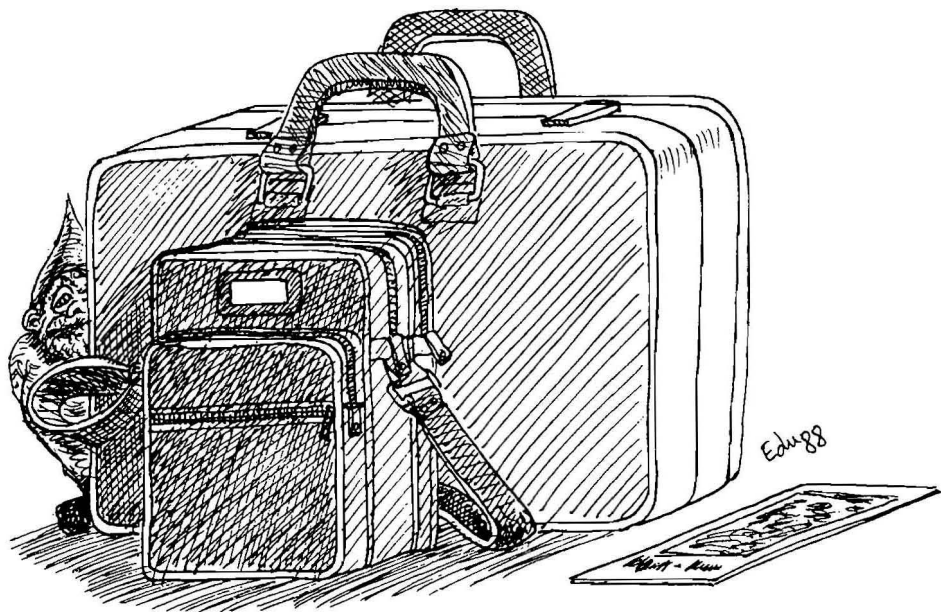

La realitat quotidiana de gran ciutat sueca és molt diferent de la catalana i la traducció d'aquesta realitat obliga a escollir amb atenció les paraules més adequades.

He usat el diccionari suec-castellà, el castellà-català i el diccionari de sinònims i antònims de S. Pey que m'ha estat de gran ajuda. De vegades també he emprat el diccionari anglès-català de l'Enciclopèdia. Ara bé, el que hauria estat desitjable és haver tingut un diccionari suec-català. Tinc entès que l'autor del llibre "Prácticas de Catalán Básico", el senyor Llobera en té un d'enllestit i esperant la publicació.

Quan tindrem a les nostres mans aquesta eina?

SVEN DAHLIN

RETALLS

No és pas la primera vegada que us presentem una novel·la de l'autora sueca Anna-Greta Winberg. És més, en *Tot d'un plegat*, la novel·la que avui us recomanem, retrobareu la protagonista de *Quan un toca el dos*: Madde, una noia sueca, els pares de la qual s'han divorciat just en el moment que ella descobreix l'amor.

A *Tot d'un plegat*, trobem nous i importants canvis en la vida de la Madde: la seva mare, ara ja divorciada, troba l'amor en un altre home que té una filla de l'edat de la Madde i decideixen anar a viure junts.

Per a la Madde i el seu germà, el Steffe, aquesta decisió suposa un gran trasbals: val dir deixar el pis on sempre han viscut per anar a viure en una altra casa, deixar el barri i els veïns, els amics, potser canviar d'escola... i encara una altra cosa més preocupant: haver d'iniciar una nova etapa convivint amb un padrastre i una germanastra sense haver-ho demanat.

Aquesta és una novel·la escrita en primera persona, és a dir, és la pròpia protagonista de la història la que s'adreça al lector. Això confereix al relat un elevat grau d'autenticitat; hi ha moments que el lector gairebé se sent implicat en la trama de la novel·la, com si d'un moment a l'altre hagués d'iniciar-se un diàleg real entre aquest i la mateixa Madde. Per això pensem que l'autora ha fet una bona novel·la. Ha sabut expressar una sèrie de conflictes actuals tractant-los amb el respecte i la delicadesa adequades, sense caure en tòpics i fugint de les solucions massa fàcils. Anna-Greta Winberg va néixer a Estocolm (Suècia), on viu habitualment. Les seves novel·les han estat guardonades amb diversos premis literaris.

TOT D'UN PLEGAT

Anna-Greta Winberg

TOT D'UN PLEGAT

«És difícil convèncer que hi ha de sortir del jo un sistema nou i veïl que sigui una gran família, un mont de gent que ens necessitem els uns als altres.»

L'ESPARVER
Autors Moderns

Escola
catalana

